

בית מדרש בשבילי המועד

גיליון שבועי לתלמידי בוגרי וידידי ישיבת מיר

271

סוכות תשע"ח

Baltimore, MD	6:25
Brooklyn, NY	6:14
Chicago, IL	6:06
Johannesburg, S. Africa	5:51
Lakewood/Deal, NJ	6:15
London, UK	6:16
Los Angeles, CA	6:14
Manchester, UK	6:20
Monsey, NY	6:14
Montreal, Quebec	6:10
Toronto, Ontario	6:34
Yerushalayim	5:44
Zurich, Switzerland	6:41

זמני כניסת החג

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

סוכות

מעשה בסוכה שיש לו הרבה אתרוגים, והרבה מהם גדלו בלי פיטם (שנפל בתחילת גידולו בעץ) והם כשרים. לצערו א' האתרוגים עם פיטם נפל ונפל ממנו הפיטם, ונפסל, ונתערב עם כמה אתרוגים כשרים שאין להם פיטם, ואין ניכר ההבדל. ונפשו בשאלתו אם א"א לצאת המצוה בכולם, או נימא דאתרוג הפסול בטל ברוח.

ועל מחזה אברהם קמ"ג אל ר' זון שהביא בשם תורת חסד אר"ח ל"ד לענין ביטול להטלים השיעור, וע"ש מתוס' זבחים ע"ט ג' ל"ה תנן. וידוע מה שהאר"ק בזה בשעריי' ט"ג פט"ו. ועל עונג יו"ט סי' ד' דיבטול רק מסלק דיני איסור ואין עושה דינים חודשים כגון לשמה. ועל רע"א בגליון אר"ח י"א זמנהני ביטול חוטי ציצית שלא נעשו לשמה. והעירו ממה שכתב רע"א ח"ד אר"ח סי' ג' דאין עושה דינים לענין מצוה. ועל שעריי' בדברי ח"ס אר"ח קס"ח לענין ס"ת דשייך ביטול ובי"ח רע"ז דלא שייך ביטול).

ומסתברא היה נראה דתולה ביטול היתר ביטול, אם הביטול הוא בחפצא או בדינים. וידוע דעת הר"ן דהיתר בהיתר לא בטל, וס"ל דל דין ביטול הוא על האיסור, וא"כ כמ"כ לא נתחדש דינים עלי ביטול. אבל לפי תוס' ועוד דהיתר בהיתר בטל כי החפצא בטל, אולי כמ"כ בטל ונעשה כשר. ומהו יש לדון כאן מטעם אחר אולי לא בטל לפי הר"ן דס"ל דהיתר בהיתר לא בטל. וידוע דחוט צמר אינו בטל בכמה חוטים של פשתן, וכ' תוס' ע"ז ס"ה הטעם לפי שהמציאות של שטענו אסור. אבל בר"ן נדרים ג' ב משום היתר בהיתר.

ועל כלאים פ"ט דשייך ביטול בצמר גמלים עם צמר חללים, וק' לפי הר"ן. ועל ש"ת רע"א ל"ח כתב דלפי הר"ן הא דכלאים בטל היינו שכבר יש איסור לערוב בצורה של כלאים וכ"כ מהר"ח או"ז י"ח. ולפי"ז לכא' לענין אתרוג לפי הר"ן ה"ל היתר בהיתר לפני סוכות ולא בטל. (ועל ש"ת הר"ן ל"ט לבטל חמץ לפני פסח, ודלא כראב"ה.) ועל בכל זה בקוב"ע עטרות זקנים מוקני גאב"ד המבורך צוק"ל סי' י"ב מה שהשיב למהר"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל דומ"צ פפ"ד מ.

והנה את"ל דשייך כאן ביטול, וכל האתרוגים כשרים, לכא' יש לדון איפכא, דהא מותר לקנות אתרוג פסול בלי פיטם, ולערב עם אתרוגים שיש להם פיטם ויתכשר. ולכא' י"ל משום אין מבטלין איסור. ועל ש"ח ח"ז פאה"ש א' ז' ה' והשגתי בשם ילקוט הגרשוני דלכ"ע אסור מה"ת לקנות איסור ע"ד לבטל. ואפילו אם כבר יש לו האתרוג ונפסל, ע"פ מדרבנן אין מבטלין.

אכן יש לדון בזה חידא לפי רע"א סי' ל"ח דהיתר בהיתר אין בו איסור אין מבטלין. ועוד דמצינו בגמ' לכתחלה מבטלין סכך פסול בסכך כשר, ועל ס"ז אמאי אין בזה משום אין מבטלין וכתב כי הוא קודם סוכות או כי אין כאן איסור אלא פסול כשרות. ועל פמ"ג תרכ"ו מ"ז ב' וכן תרמ"ט א"א ל"ח דאתרוג של איסור לכא' כמ"כ מותר לבטל אלא דשייך גזירה כיון שהאתרוג אסור באכילה, יש לחוש שיעשה לבטל האיסור. ועל פמ"ג צ"ט י"א.

ולפי"ז לכא' לענין אתרוג בלי פיטם לא שייך הגזירה ושייך לכתחלה לבטלו. ועל רע"א ה"ל בגליון אר"ח י"א דמותר לבטל חוטי ציצית וכמו סכך.

הערות ותגובות בלש"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvileihalacha@themir.org

דברי רבותינו

למען ידעו דרתיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם (ויקרא כג, מג)

כאשר בנו של ה'סבא' הציג בפניו תצלום מפה של מסעות בני"י במדבר, אמר הסבא שמפה זו היא מחסדי ה' שלא יוכלו להכחיש, כי אפשר ללכת ולראות אם אפשר להתקיים במקומות אלה. והוסיף: יתכן שכל מה שנשארה האומה המצרית היא כדי שלא יוכחש הזה, כי אילו לא היה מקום שנקרא מצרים היו מכחישים את הכל.

ועוד הוסיף הסבא: נוהג שבעולם שכל אומה מתגאה בהישגיה, ואם יוצאו לעז עליה ברור שתכחיש בפרהסיה. אך הנה, אנו מספרים תמיד את ענין יציאת מצרים והמכות שהתעללו בהם ואין שום הכחשה. ענין זה ממחיש את אמיתות הדבר.

וצ"ב: אחרי כל ההוכחות הנ"ל לא שייך הכחשת יציאת מצרים וא"כ מדוע הוצרכה התורה לצוות אותנו במצוות הסוכות "למען ידעו דורותיכם כי

בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", הרי יציאת מצרים אינה ניתנת להכחשה, כפי שביארנו? וכן צ"ב למה כתבה התורה את כל המסעות וענייני יציאת מצרים כדי שלא יכחישום, וכדברי הרמב"ם שלא יהיו בגדר 'סיפור'? מסביר מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין זצוק"ל: העניין להחדיר בליבנו את הידיעה בניסי יציאת מצריים ובבחירת ה' אתנו מכל העמים הוא, כדי שעיי"ז נוכל להילחם ביצר הרע המנסה להכשילנו ולדמות אותנו לכל האומות. וכאשר יוצאים למלחמה לא מספיקה הידיעה בלבד, צריך את ההכרה המוחשית וההרגשה שתחקוק את הדבר בלבנו. וכדמשמע מדברי הרמב"ן בפרשת שמות (ד, ב-ג) שבדבר שבו נדרשת מלחמה צריך לחזק את הידיעה שבלב בדברים מוחשיים.

וזה ענין מצוות חג הסוכות, שנחזק בלבנו את הידיעה וההכרה בחוש שהי"ת בחר בנו והוציאנו ממצרים. הסוכות ממחישות לנו שמימי אבותינו במדבר עד היום אנו יושבים בסוכות דור אחר דור. לכן ימים אלו הם ימי עליה ורוממות, ימי חיזוק ואמונתנו בהי"ת שרוממנו ובוחר בנו מכל העמים.

היתכן לצאת מן הישיבה מידי שנה?!

סיפר הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, ראש ישיבת 'עטרת ישראל': כשביקרתי את בעל המוחין ובעל הנפש הגר"י אלאי זצ"ל, זכיתי בשעה של התרוממות וקורת רוח, הן מאישיותו המקסימה והן מזכרונותיו שהעלה בפני מימי ישיבת מיר העתיקה, בימיה הזורחים.

בין השאר סיפר, כי נוהג היה מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליוואוויץ צוק"ל לפזז ולכרכר לפני ספרי התורה, בשעת ההקפות בשמחת תורה. מידי פעם היה עוצר, מקיש בידי

על גבי הבימה, ומנביע פנינים קצרות להמריץ, לעודד ולהתפעל. פעם אחת, נזכר הרב אלאי זצ"ל, שנשמעה נקישתו של מרן המשגיח צוק"ל, הכל נעצרו. השלך הס, ורבינו ירוחם הרעים בקולו: "האומר לאביו ולאמו לא ראיתי ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו". "היתכן?! כך הוסיף והרעים, וכי יעלה על הדעת, לנסוע מן הישיבה מידי שנה... "היתכן?!"

"כלום כך מקווים להגיע אל מחוז חפץ?! [-לעוה"ב] "המינימום הוא, 'האומר... לא ראיתי', 'לא הכיר', 'לא ידע'. והמדובר הוא, אפילו באביו ובאמו, באחיו ובבניו!... מבהיל! ואנן מה נענה אבתריה?!"

דברי המינים

“דרכה של תורה” – לקבל המתיקות שבתורה

חה גדולה, שמחת חיים וסיפוק. תראו את ה'בית מדרש', הכל מלא שמחה וצעקות של שמחה ומר קיימים בהידור "פיקודי ה' ישרים משמחי לב", מתוך שמחה כפשוטה ולא מתוך עצבות וצער. אולם מאידך כל אחד ואחד צריך להיות מוכן בכל נפשו למצב של 'פת במלח', וכל שינוי שקר רה במצבו לא ישפיע כלל וכלל על עמל התורה שלו. ומי שאינו מוכן לכך בכל ליבו, חסר בכל עמל התורה שלו. ומי שמרגיש וחי בתוך הסכמה גמורה ללמוד תורה בכל כוחו גם אם יצטרך לי שון על הארץ, הוא זה שמקיים את דברי המשנה 'כך היא דרכה של תורה, פת במלח וכו'.

לפום צערא – הצער שבתוך הלימוד

ומה שאמרו חז"ל "לפום צערא אגרא", הכוונה לצער שבלמוד התורה. עמלות ויגיעה אינם דברים קלים כלל וכלל, יש בהם צער, יש בהם טירחה וטירדה, וכמו שכותב רש"י בשבת [פח, ב] 'למיימינים בה, עסוקים בכל כוחם וטר רודים לדעת סודה'. אדם שמטריד את עצמו וטורח ועמל להבין את מה שלומד, ודאי יש לו צער וקושי. ועל הצער הזה כתוב "אנו עמלים ומקבלים שכר". אבל לא כתוב שהצער הוא מכך שהוא מונע את עצמו מכל ההנאות. ולפי"ז מבואר מה שהשיב הקב"ה ליעקב אבינו, שבלמוד התורה ועבודת ה' המתקיימת בעולם הזה, אי אפשר לבקש שתהיה בתוך של ווה ומנוחה. כיון שעמל התורה והצער שמצטר ערים בעמלות ובהתייגעות בעסק התורה, הוא ההיכי תמצוי לקבל את השכר ולהגיע אל המנר חה והשלווה בעולם הבא. והעיקר שיצער עצמו וייטרד מהמנוחה בתוך עסק התורה וההתמדה, אך לא שייסר את עצמו בהימנעות וביטול כל ההנאות שיש לפניו בעולם הזה.

אמנם לכאורה יהיה קשה על הפשט הזה ממה שאמרו חז"ל [הובא בתוס' כתובות קד, א ד"ה לא] 'עד שאדם מתפלל שתיכנס תורה לתוך גופו, יתפלל שלא ייכנסו מעדנים לתוך גופו'. ומ שמע לכאורה שמעדינים זה סתירה ללימוד תורה. והביאור הוא, שעליו להתפלל שלא ייכנסו מעד נים, כאשר מחפש ומבקש אותם לשם 'מעדינים' ותאוות. שאם אכן מחפש אחר התאוה בכדי ליהנות ולקבל את הסיפוק שלו מאוכל והנאות, אה"נ זוהי סתירה מוחלטת לתורה ועל זה צריך כל אחד להתפלל. אולם אם יש לו מעדינים ונהנה מהם בכדי שיהיה לו מנוחה וכח לצורך לימוד

הראש ישיבה ר' חיים נתן שיחה שלמה' על כך שלימוד התורה צריך להיות בלא מותרות כלל אלא רק מתוך הדחק, וכדברי התנא בא' בות דר"נ [פ"ג ו] "טוב דבר אחד בצער ממאה בריוח", וכן באבות [פ"ה מ"ג] "לפום צערא אגרא", והיינו שהחשבון לערך העבודה הוא לפי הצער, והרי שעיקר העבודה שתהיה מתוך צער. והראש ישיבה מביא והולך עוד הרבה דוגמאות מחז"ל עד כמה צריכה עבודת ה' ולימות התר רה שתהא מתוך צער ודחק בפועל, וכל שיש לו כל שהוא מן המותרות מעבר לדחק וצער, הרי חסר בעיקר העבודה והשכר לעוה"ב.

אינני יודע אם מותר לומר דלא כהראש ישיבה, אולם יש הרגשה שהפשט במשנה "פת במלח... וחיי צער" הוא אחר לגמרי. נראה דהנה לא כתוב כלל שצריך ללמוד עם צער ודאגות, אלא צריך להיות מוכן לחיי תורה בתנאים כאלו, ולא דוקא שזה יהיה המצב בכל רגע ורגע. אלא אדרבה אדם צריך לחיות בהרגשה שכל העולם שייך ומוכן להנאות, וכמ"ש במשנה [סנהדרין לז, א] "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם", ועי' ביד רמ"ה שם 'שכל הנבראים בעולם של מטה, לא נבראו אלא בשביל האדם, כי הא דתניא לקמן (שם ל"ח א) אדם בערב שבת נברא, מפני מה נברא בערב שבת, כדי שיר כנס לסעודה מיד. משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושכללן והתקין סעודה ואח"כ הכניס אורחים'. והיינו שכל מה שנמצא וקיים בעולם, כל הבניינים וכל הפלאים שמתחדשים בבריאה, הכל בשביל היהודי שיכול לשבת וללמוד.

ויותר מכך, אם החיוב על לימוד התורה שיהיה מתוך צער ודחק ודאגה, אם כן צריך לה בין עבור מי נבנה כל העולם וכל השכלולים, הרי ודאי יש מטרה ותכלית לכל אלפי האלפים של הכלים והחידושים שנעשים כל העת. אלא הת כלית היא להנאת ושימוש לומדי התורה. אין כל חסרון אם יהיה לאדם דירה נאה וכלים נאים, ומותר בהחלט שיהנה מעולם הזה. אבל, צריך להיות מוכן ומתאים לכך שאף בלי כל אלו, גם אם ח"ו יישאר רק עם פת במלח, ימשיך לשבת וללמוד בלי שום שינוי והפסקה. ראינו אצל כל ה'גדולים' שלא קיימו 'חיי צער' בפשט הפשוט של צער ממש, אלא היו שרויים כל הזמן בשמ

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען" [לז א] ופי' רש"י [שם, ב] רש"י 'וישב, ביקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלוה אומר הקדוש ברוך הוא לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה'.

חיי צער תחיה – הדרך להשגה בתורה

דברי רש"י צע"ג, מה ביקש יעקב אבינו, וכי ביקש ליהנות משלוות עולם הזה, הלא יעקב אבינו ישב ולמד "ד שנים בישיבה של שם ועבר, ובכל אותם שנים לא עלה כלל על משכבו אלא היה עוסק בתורה כמבואר ברש"י [כת, יא] וכי עכשיו הוא מבקש לעצמו ליהנות מהעולם הזה, ודאי שלא. כל מה שביקש הוא שיוכל להמשיך לשבת ללמוד בעולם הזה בלי טרדות והפרעות, א"כ למה הקב"ה כביכול 'גער' בו על כך שביקש לעסוק בתורה מתוך שלוה. והביאור, שעל זה גופא השיב לו הקב"ה 'לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה'. פה, בעולם הזה, אין מנוחה. המקום להנות מזיו השכינה מתוך נחת ושלוה הוא רק בעוה"ב. שם אפשר לשבת ולהידבק בה' יתברך בלי דאגות וטרדות. אולם עוה"ז דומה לפרוודור המביא אל התכלית שהיא עוה"ב, וכאן זהו רק ההיכי תמצוי שמאפשר ומזכה לנו את הכלים להגיע לשם, ולכן כאן זה המקום של העבודה והעמל, לא של שלוה! אלא עבודה מתוך עמל וטרדה.

וכן מפורש במשנה באבות משנה מסכת אבות [פ"ו מ"ד] 'כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל'. זוהי דרכה של תורה בעוה"ז, מתוך קושי ודחק, והקושי אינו מצב שנהיה בעל כרחך, אלא אד רבה הוא הדבר הטוב שעל ידו זוכים לעוה"ב, למקום השלוה והמנוחה האמיתית. "אנו עמלים ומקבלים שכר", היינו על עצם העמלות והקר שי שאנו עמלים, והקושי הזה הוא ההשקעה לקבלת השכר בעוה"ב. וזהו מה שהשיב הקב"ה ליעקב אבינו, שהשלוה בעולם הזה היא סתירה למה שמתוקן להם לצדיקים לעוה"ב, ואדרבה לימוד התורה שבעוה"ז יהיה מתוך עמל וקושי.

חיי צער תחיה – להיות מוכן לחיי צער

[1] פרשת וישב, תשל"ג. [מאמר טו, מהדורת תשס"ב]

שלא בדוחק

הראש ישיבה ר' חיים מביא מדרש² [שמו"ר פרשה נב] 'מעשה בר"ש בן חלפתא שבא ערב שבת ולא היה לו מאן להתפרנס. יצא לו חוץ מן העיר והתפלל לפני האלקים וניתן לו אבן טובה מן השמים, נתנה לשולחני ופרנס אותה שבת, אמרה אשתו, מהיכן אלו, אמר לה ממה שפרנס הקדוש ברוך הוא. אמרה, אם אין אתה אומר לי מהיכן הן איני טועמת כלום, התחיל מספר לה, אמר לה כך נתפללתי לפני האלקים וניתן לי מן השמים, אמרה לו איני טועמת כלום עד שתאמר לי שתד זירה מוצאי שבת, אמר לה, למה, אמרה לו, אתה רוצה שיהא שולחנך חסר ושולחן חבירך מלא' וכו' עיי"ש. והראש ישיבה ביאר שבאמת לא היה להם כלום לצורך שבת, ועל זה היה המו"מ ביניהם אם להכין צרכי השבת על חשבון שכר העוה"ב.

וקשה על זה, אם לא היה לו כלל צרכי השבת, איך ביקשה האשה למנוע אותו מלהשתמש באבן היקרה, הלא יש עליהם חיוב לסדר את צורכי השבת משום כבוד השבת, ואין כאן מקום לחש בון מה יהיה בעוה"ב אם שולחן חבירך יהיה מלא וכו'. ואיך נמנעה האשה מלהשתמש באבן. אלא על כרחך צ"ל, שאין הפשט שלא היה להם צרכי שבת בכלל, אלא היו יכולים לקיים את השבת בדחוקות, ולא היה זה שולחן מכובד ומפואר כ"כ. ועל זה הלך ר' שמעון בן חלפתא וביקש מהקב"ה, היינו שרצה להשיג יותר ממה שהיה לו בדוחק, מה שלכאורה היה אפשר לראות כמותרות, על זה גופא ביקש והתפלל לנס, והקב"ה שלח לו אבן יקרה מהשמים. והיינו שבמקום שצריך להתענג ולהרבות מטעמים, הרי שצורך זה נחשב לעיקר הדין ולא שייך ל'מותרות' כלל. ועל זה גופא היה הדין ודברים עם אשתו, אם צורך זה שהוא יותר ממה שיש להם על ידי הדחק, ראוי לבוא על חשבון השכר שבעוה"ב. והעיקר העולה מכל זה למעשה, שתכלית התענוג והמתיקות בעולם הזה צריך לבוא מתוך העמל וההשגה בתורה. ומי שנהנה בכל עצמותיו מסברא טובה, מתירוף טוב, א"כ כל ההנאות האחרות לא תופסות אצלו מקום ואינם בכלל התכלית עבורו. וכל ענייני העוה"ז אינם משמשים לו אלא בתורת כלים וסיוע לה משך עבודת ה' ועסק התורה התמיד. וירגיל את עצמו להרגיש כל הזמן שגם אם המצב יהיה יותר קשה, וגם אם לא יוכל להשתמש בכל המי טעמים שיש לו עתה, מ"מ לא ייגרם לו כל חסר רון בעסק התורה וימסור את כל כוחו להמשיך ולהתמיד בלי שום הפרעה כלל. ואם נזכה לכוזו הרגשה, נשב על שני שולחנות, הן בעוה"ז במ נוחה ושלווה לעוה"ב.

נאמר בעש"ק וישב כ"ד כסלו תשס"ז

אותו העמל והיגיעה בלי שום חסרון והפסקה. אז יהיו אלו מטעמים, מאותו השולחן של יצחק אבינו. אולם אם מרגיש בעצמו שהוא כבר 'תלוי' במטעמים ובתענוגות, ואם יחסר לו קצת ממה שרגיל, מעדן כזה או מעדן כזה, הכל משתנה אצלו ושוב אינו יכול ללמוד כמו שצריך ולהתפלל כמו שצריך, על כאלה חיים אמרו חז"ל 'עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו'. בכדי שיוכל באמת להיות דבוק בתורה ולא לתלות את עצמו בכל ההנאות והתאוות.

נספר לכם מעט על עצמי. אדם יודע מה שהולך אצלו. לפעמים קשה לתפקד... קשה הדי בור וההליכה... אם הייתי נכנע למצבים האלו, לא הייתי עושה כלום! הסוד הוא להמשיך הלאה, לא להיכנע! זה ההכרחי, זה הפשט 'לפום צערא אגרא', לא במלחמה נגד ההנאות והתאוות. שיהנה ממה שיש לו. השכר הוא על המלחמה שנלחם כל יום. נגד הניסיונות, נגד הקשיים בעבודת ה' הקבועה שלו, נגד הקשיים בעמל וטרדת התורה. על הצער הזה שמור לו שכר בלי גבול. על זה צריך לבקש ולהתפלל שנזכה שהט עם הטוב שיהיה לנו, לא יהיה רק מענייני עולם הזה והתענוגות. אלא שהטעם יהיה מהתורה. מההצלחה בעמל ובהתמדה, מההצלחות האלו צריך לקבל את כל הטעם והשמחה.

עוד נספר לכם, איך היה נראה הלימוד עם ר' חיים קמיל. הוא היה אומר לי סברא, והיה שואל אם זו סברא טובה. אמרתי לו 'כן, זה די טוב', ר' חיים היה צועק, 'מה, זה טוב? זה מתוק?' הוא לא נתן שהלימוד 'יעבור', להסכים שזה טוב ולהמשיך הלאה. אלא לצעוק שזה מתוק. להגיע לתכלית ההנאה מכל סברא, להרגיש את המתיקות בכל העצמות, ורק אחר כך להמשיך. בחור מחדש סברא, חושב על תירוץ לקושיית רעק"א, אפילו שקשה לתרץ רעק"א, ואפשר גם שהתירוץ לא נכון, אבל הוא חידש, הוא אומר סברא, איזו תענוג הוא צריך להרגיש בכל נפשו. שמחה שאין כמותה. נו, אז אם באותו רגע הוא יקבל איזה ארוחה טובה, שייך לומר שזה סתירה לעליה שלו, לעמל שלו, ודאי שלא. אברכים ישבו הלילה בסעודת ליל שבת, ויאמרו שהמרק נפלא, שהקומפוט נפלא, זה כלל וכלל לא מותרות. אם הם עמלים בתורה ומקבלים את השמחה והסיפוק שלהם מהלימוד, אין זה בכלל מותרות. הכל תלוי בגישה ובדרך שמתייחסים לכל דבר, האם ההנאה היא העיקר או שהיא רק הטפל להנאה ולתענוג האמיתי. והאם בשעה ש'מרק' ו'קומפוט' לא יהיה מובן מאליו, האם גם אז ימשיכו באותו העמל. אז ודאי אין זה מותרות, אלא בכלל מה שאמרו חז"ל "בשבילי נברא העולם".

ר"ש בן חלפתא התפלל להתענג בשבת

התורה, אין בכך כל סתירה. וכמו שראינו אצל יצחק אבינו שציותה לעקב [כז, ט] "לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טובים ואעשה אותם מטעמים לאביך כאשר אהב". וכי היה לי צחק אבינו 'אהבה' לגדיי עזים, ודאי שלא. אלא היה צריך יצחק למטעמים בתורת היכי תמצוי. מטעמים לעונג שבת, מטעמים לשמחת יו"ט, לצורך תלמוד תורה, וכאשר הובאו המטעמים ליצחק לצורך קיום מצוה, לצורך תלמוד תורה, מצא בהם טעם טוב והנאה. ואיך בכך כל חסר רון אלא אדרבה זהו חלק מהמצוה שמקיימים בתענוגי האכילה, כמו עונג שבת ושמחת ימים טובים, ופשוט שאין בכך כל סתירה לתורה.

העוה"ז של ת"ח - המטעמים ש'אהב' יצחק

והנה לכל אחד יש טעם בהנאות, יש אחד שנהנה מדבר אחד וחבירו נהנה בדבר אחר, כל אחד לפי הטעם שטבע בו הקב"ה. וכי יש איזה חסרון בכך שיהיה לאדם 'טעם', פשוט שאין זה חסרון כלל. מתי זה חסרון, כאשר משתמש בטעם שטבע בו הקב"ה לשם השגת התאוה. כאשר כל העולם שלו נכנס בתוך השניצל' אז זה איום ונורא, אז זה מונע אותו להצליח בעמל התורה וגומר לו את כל השכר והעונג השמור לעוה"ב. על זה אמרו חז"ל שצריך להתפלל בלי הפסקה שלא יכנסו המעדנים לתוך גופו, כאשר מכניס אותם בתורת מעדנים למטרת תאוותיו. זכורני מר' חיים קמיל, שהיה לו בהחלט טעם במאכלים, האם זה הפריע לו, האם זה גרם לו לחסרון בלימוד התורה. ההיפך הגמור, זה היה לו לסיוע ועזרה בלימוד התורה. הגדר של אכילתו היה כמ"ש אצל יצחק [שם] "ותעש אמו מטעמים כאשר אהב אביו". יש "מטעמים" ויש "מטעמים". יש מטעמים שמחפשים אותם משום שהטעם הוא העיקר והתכלית, וכל האכילה היא רק לצורך סיפוק התאוה, ואז זה דבר נורא. ויש מטעמים כאשר אהב יצחק, שיש להם תכלית להיות אמצעי לסיוע ועזרה בלי מוד התורה ועבודה ה'. וזו היתה אכילתו של ר' חיים קמיל, בתורת "מטעמים" של יצחק אבינו שאמנם היה בהם הנאה וטעם, אולם הכל עבור ההכנה ללימוד התורה ועבודה ה', וכאשר הם משמשים לצורך זה, הרי הם כדבר חיוני ומוכרח ולא בתורת 'מותרות' שהם מלשון תוספת ודבר מיותר שאפשר להסתדר גם בלעדיו.

היתר הנאת עוה"ז - בתנאי שיסגל עצמו גם ל'פת במלח'

וכאמור, עיקר החילוק בין מטעמים של מותרות למטעמים של עמלי התורה, הוא בשאלה מה יקרה אם יקחו ממנו את המטעמים. ההיתר והענין ליהנות ממעדני עולם הזה, הוא רק על תנאי שגם אם כבר לא יזכה במטעמים ומעדנים, ימשיך ללמוד ולעסוק בתורת מתוך

(2) במאמר הנ"ל.

eat without enjoying the food? Or our legs, which are thicker on the top and thinner at the bottom so that we can walk?

Everything is full of miracles that we just get used to, out of rote. But it's all unimaginable *chessed* that comes to us from the *shefa* and *brachah* that Hashem upon bestowed every one of us. How can we not be filled with simchah for every little thing that we have?

This attitude of simchah is particularly appropriate for Zman Simchaseinu, Succos, which is the *zman* of *bitachon*. The temporary dwelling of the succah is a symbol of *bitachon* in Hakadosh Baruch Hu. And when we live with *bitachon*, we're on top of the world; we rid ourselves of worries, because Hashem is taking care of us.

When you perform your *avodas Hashem* the way you should, learning Torah, doing the mitzvos, and carrying out our responsibilities in *bein adam l'chaveiro*, then you get *bitachon*, and Hashem will take care of you. And when you live with *bitachon*,

it's a worry-free life, because you'll believe that whatever Hashem does for you is for the best.

This is the message we take out of Succos, Zman Simchaseinu: to feel in our hearts the simchah of the mitzvos we do. The Arizal was *zocheh* to all his Divrei Kabbalah because he performed mitzvos with joy. We have to feel excited in the simchah of doing a mitzvah every morning, whether it's the mitzvah of Daled Minim or the mitzvah of sitting in the succah, whether it's the mitzvah of davening or the mitzvah of saying good morning to our friend. Take and cherish the simchah and the opportunity of doing the mitzvos of Hakadosh Baruch Hu.

We should all be *zocheh* to a *simchah*-filled Yom Tov, and that Zman Simchaseinu should bring *nachas* to our family, to Klal Yisrael and to Hakadosh Baruch Hu.

Gut Yom tov.

Succos

Harav Hagaon Ahron David Shlita

I heard from ז"ל הג' רח שמואלביץ ז"ל that בעל קצות החושן the ספר was a big עני and he wrote his ספר the קצות on a barrel. He had no table and ר' חיים said that if he would have had a table, he would not have been able to write this ספר.

What is the הבנה of this?

The סוכה "צא מדירת קבע ודר בדירת עראי" ג"מ says in

This is the מצות of סוכה of יסוד.

However, this מצוה of סוכה with the יסוד of עראי דירה is really the יסוד of all of our life. All of our lives we live in עוה"ז like a עראי. All of the גשמיות, we eat and sleep in this world is really עראי. Our main purpose in this world is to learn תורה and do מצוות.

As far as we are מקיים this יסוד of living in this world עראי, that is how much we will be מצליח in our תורה and מצוות.

This is why ר' חיים שמואלביץ ז"ל ל"ל said this story of the קצות in the סוכה, because the קצות was so מצליח because he had almost no עוה"ז!

סוכה shows us how to live all year. We are allowed to eat and be נהנה from עוה"ז how much we need, but knowing that all our purpose is to be strong to serve ה'.

The רמב"ם says if we eat and sleep על מנת to be strong, we are serving ה' even with our (עובד ה' תמיד) עוה"ז.

This is the reason why all גדולי התורה were מצליח all the דורות because they lived מצות סוכה all year, not only on סוכות. And this is the best life in עוה"ז.

The אבות in משנה says:

פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן- ובתורה אתה עמל....."

Sounds very sad, but אם אתה עשה כן, if you do this, we can't explain it-do it and you will see - אשריך בעוה"ז - this makes you really happy in עוה"ז.

אשריך בעוה"ז וטוב לך בעוה"ב that we will all do this and יהי רצון

The Obedient Esrog

Harav Hagoon Meir Tzvi Shpitzer Shlita

In the mitzvah to take the *arbaah minim* – בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן – לִקְחֶתֶם לָכֶם – פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֲבֹת וְעֵרְבֵי נַחַל – the Torah describes the esrog as a *pri eitz hadar*. The Gemara (*Succah* 35a) gives two explanations of how we know that *pri eitz hadar* is an esrog. One explanation is that the Torah specifies *pri eitz*, implying that the fruit should come from a tree whose bark tastes the same as the fruit: שְׁטַעַם עֵצוֹ וּפְרִיּוֹ שׁוֹה. The other explanation is that the word *hadar* implies that the fruit is one that remains attached to the tree all year long: הָדָר בְּאֵילָנוֹ מְשֵׁנָה לְשָׁנָה. These two descriptions apply only to the esrog fruit.

If the Torah meant an esrog, the meforshim wonder, why didn't it simply write "esrog"? Why describe the esrog in these ambiguous terms and leave it to us to derive the identity of the fruit in question?

The Ramban and Rabbeinu Bachaye both say that the mitzvah of esrog was given to us to atone for the transgression of Adam Harishon, as the Midrash teaches that the Eitz Hadaas was an esrog tree. The Midrash derives this from the fact that the tree they ate from is described as *pri eitz*, which means that שְׁטַעַם עֵצוֹ וּפְרִיּוֹ שׁוֹה. Because they ate from the esrog tree, we are instructed to take the same *pri eitz* and use it for the mitzvah of *arbaah minim*.

Why did it just so happen to be that the Eitz Hadaas – from which Adam and Chava were forbidden to eat, yet ate anyway – was the esrog tree? And what is the significance of the fact that its fruit and bark tasted the same?

The *Meshech Chochmah* raises another question regarding the Eitz Hadaas. Originally, Hashem told Adam that he may eat *all* fruit: וְאָתְּ כָּל הָעֵץ: וְהָיָה לְאֹכְלָהּ. Later, however, Hashem instructed him not to eat from the Eitz Hadaas. Why didn't Hashem tell him right away that he could eat from all the fruit trees bar one?

The *Meshech Chochmah* explains that, in truth, the original instruction permitting Adam to eat from all the trees *did* exclude the Eitz Hadaas. The *passuk* says: וְהָיָה לְאֹכְלָהּ, referring to trees whose fruit and bark taste different. Adam was never given permission to eat from the Eitz Hadaas, the esrog tree, which was the only tree whose fruit and bark taste the same.

Why wasn't he allowed to eat from that one tree? And why was he tempted to eat from it?

Chazal tell us that Hakadosh Baruch Hu originally instructed all the trees are to produce fruit that tastes the same as the tree's bark. With the sole exception of the esrog tree, all the trees decided to produce fruit that tasted different from the bark.

The Mistake of the Trees

Why didn't the trees listen to Hashem's instruction? The meforshim explain that the esrog is not a user-friendly fruit; it has a sharp, bitter taste similar to the bark of the tree. Unless it is cooked, coated with sugar, or otherwise readied for eating, it is not edible.

Any fruit tree that would have produced fruit that tasted like the bark would have had the same problem: the fruit wouldn't have been edible in its natural state. The trees therefore decided that they would do a better job than Hakadosh Baruch Hu told them to; they would produce fruit that is completely edible in its natural state.

What was their mistake? The *Beis Halevi* explains that no one should ever try to be smarter than Hashem. You don't understand His reasons; you shouldn't think you can make a better *briah* than Hakadosh Baruch Hu. Of all the trees, the esrog tree was the only one that fulfilled *ratzon Hashem* whether or not it understood it, and did not attempt to do better.

Hakadosh Baruch Hu instructed Adam Harishon not to eat from the Eitz Hadaas, which represented complete adherence to His will with no *cheshbonos*. Adam Harishon decided, however, to eat from the Eitz Hadaas. Rav Dessler cites the Arizal, and the *Yismach Moshe* says similarly, that Adam knew that eating from the Eitz Hadaas would result in his receiving a yetzer hara, and his intention was very noble. It's no great mitzvah to follow *ratzon Hashem* when you don't have a yetzer hara, he reasoned. Instead, he opted to eat from the Eitz Hadaas and introduce a yetzer hara into himself, after which he would withstand the temptation of the yetzer hara and be a more accomplished person than Hashem created him to be.

His reasoning was sound, in essence – but he had instructions otherwise. And if Hashem gives you instructions, you may not disobey those instructions even if your *seichel* tells you that you can do better. When Adam Harishon ate from the Eitz Hadaas, he made the same mistake as the trees, which also ignored Hashem's instructions, thinking they could do better.

When Adam ate from the Eitz Hadaas, he dragged down the entire Creation, including the *esrog*, the one thing left in the Creation that represented complete and utter obedience to Hashem's instructions. Therefore, say the Ramban and Rabbeinu Bachaye, we have a mitzvah of *הָדָר* וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר on the tree, so to speak. We admire the *chashivus* of the *pri eitz hadar* for having obeyed Hashem's instruction implicitly, even if it preferred to do otherwise. When we take the *esrog*, and pay a lot of money for it, we are in essence righting the transgression of Adam Harishon, who did not follow Hashem's instruction the way the *esrog* tree did.

When the Torah describes the *esrog*, it gives a description of its essence, hinting at the two qualities that give it *chashivus*: *pri eitz* – it's the fruit of a tree whose bark and fruit taste the same, and *hadar* – it's a fruit that remains attached at all times to the tree it grows from, symbolizing that the *esrog* clings to its Source, Hakadosh Baruch Hu. That's what we admire about the *esrog*, and that's why the Torah calls it a *pri eitz hadar* instead of identifying it as an *esrog*. *Hadar* is also a *lashon* of beauty, specifically a beauty that emanates from within. The *esrog* possesses an intrinsic, internal beauty, because it's the only fruit that followed the instruction of Hakadosh Baruch Hu.

With this idea, we can better understand the Gemara (*Succah* 26b) about the Tzeduki who performed *nisuch hamayim* incorrectly, defying the tradition of Chazal and their interpretation of the Torah, and was then pelted with *esrogim* by the onlookers. Why, asks the Ritva, did the people use *esrogim*, which are mitzvah objects, to pelt the Tzeduki? He answers that it was an honor for the *esrogim* to be used for this purpose.

The deeper meaning in the Ritva's words is that the Tzeduki believed that his own intellect could do better than the instructions of Hakadosh Baruch Hu, and the *esrog* symbolizes those who follow in the way of Hashem implicitly, without thinking that they know better. Pelting the Tzeduki with the *esrogim* was therefore highly appropriate.

The Nesivos revealed that the roots of the *esrog* tree grow in the form of the letters of Hashem's Name *יהוה*, and other meforshim tell us that while every other fruit tree has an angel that encourages its growth, the *esrog* tree is under the direct supervision of the Ribbono Shel Olam Himself. That's because the *esrog* tree followed the instruction of Hakadosh Baruch Hu implicitly and produced fruit and bark that taste the same.

May we be *zocheh* that our mitzvah of *arbaah minim* should protect us, and may we be *zocheh* to all the *segulos* contained in this mitzvah.

Succos

PARSHA PREVIEW

Below is an English adaptation of this week's Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15

Not Only Walls; Hashgachas Hashem

Harav Hagaon Refoel Katz Shlita

The Gemara in *Succah* teaches that a succah taller than 20 *amos* is *passul*, for three reasons. Rav Zeira's reason is that a person must sit in the shade of the s'chach, as the *passuk* in *Yeshayah* says: וְסִכַּח תְּהִיָּה לְצִלֵּי: יוֹקֵם מִחוּרְבֵי. In a succah whose height is under 20 *amos*, a person is sitting in the shade of the s'chach. If the succah is taller than twenty *amos*, however, the person is not sitting in the shade of the s'chach, but rather in the shade of the walls.

The s'chach is an integral part of the succah – in fact, the name “succah” comes from the word “s'chach” – and therefore, a person needs to be sitting in the shade of the s'chach, and not of the walls.

The *Aruch Laner* at the end of *Maseches Succah* explains that the succah's walls represent *Olam Hazeh* and the materialism that surrounds a person in this world, while the s'chach represents the continuous *Hashgachah* of *Hakadosh Baruch Hu*. When a person lifts his eyes and sees the s'chach, he remembers that the world he's living in is the world of Hashem, and he feels and remembers that Hashem is watching over him. But when the succah is higher than 20 *amos*, all he sees is walls. He doesn't see the s'chach, and so he misses the point of the succah, which is to remind ourselves of *Hashgachas Hashem* and to put our faith in Him, not in human beings.

When a person feels that the world he's in is a world of *Hashgachas Hashem*, then no matter what the situation, he will sense Hashem's love and recognize that whatever happens in the world – whether it's seemingly good or seemingly bad – is all *Hashgachas Hashem*. It's all good. Knowing that he's in the world of Hashem causes a person to be *sameiach b'chelko*, happy with his lot.

Many years ago, my good friend and rebbi Rav Simcha Ellis shlita brought

a bachur to visit Rav Nosson Tzvi Finkel zt"l on Chol Hamoed Succos. When they knocked on the door, the rebbetzin, she should be *gezunt un shtark*, answered the door and said apologetically that the rosh yeshiva was not receiving visitors that day, but offered that they could go into the succah just to wish him *Ah Gutten Moed*. When Rav Ellis and his talmid entered the succah, they found Rav Nosson Tzvi lying on his bed not feeling well, his body ravaged by Parkinson's. They went over to wish him *Ah Gutten Moed*, and he began mumbling some words in response.

When Rav Ellis leaned over to hear what Rav Nosson Tzvi was saying, the words he heard were: “Isn't it wonderful? A person can just lie in the succah and be *yotzei* the mitzvah of succah.”

Here was a man who was suffering, yet he was happy with his lot, and while lying in the succah he was reminding himself that whatever happens is always good.

The *Yaaros Devash* explains that the concept of succah is not just for Succos – it's for the whole year. All year round, a person has to remind himself what the succah represents: constant *Hashgachas Hashem*, and constant *sameiach b'chelko*.

Succos is a time to reflect and remind ourselves of the good things that Hashem gives us, such as *nachas* from our children, and the Torah and the mitzvos, and that brings us to happiness. This is the message of succah, and this is what we take with us for the rest of the year.

May we be *zocheh* to constantly be happy and remember the good things Hashem gives us, and through that may we be *zocheh* to sit in the succah of the Oro shel Livyasan, אמן במהרה בימינו.

This week's Bishvilei Haparsha is sponsored by:

